

MUUTOSVARAUKSIN

Hevosienlanta – ympäristöongelma vai hukattu mahdollisuus?

4.11.2009

Paula Lehtomäki

Hyvät hevostenystävät,

Historialla on kiintoisa piirre toistaa itseään. Toista sataa vuotta sitten Helsingin kaupungilla oli suuri ongelma: hevosienlanta peitti tiet ja pientareet. Ongelmaan haettiin ratkaisua arvovaltaisen työryhmän voimin. Ponnisteluista huolimatta, olemme edelleen saman haasteen edessä – tosin tänään lähtökohdat kumpuavat eri tilanteesta.

Haluan kiittää mahdollisuudesta osallistua tähän mielenkiintoiseen ja suurta kiinnostusta herättäneeseen seminaariin. Päivän teemaan törmäsin ensimmäistä kertaa ottaessani vastaan ympäristöministerin tehtävät. Kainuussa kasvanut ihminen ei vähästä hätkähdä. Kysymys hevosenlannan polttamisesta pääsi kuitenkin yllättämään. Yksinkertaiseen ongelmaan ei ollut yksinkertaista vastausta. Ministeriössä ongelmaan paneuduttiin välittömästi.

Tässä salissa tunnetaan ja tunnistetaan hevosen merkitys yhteiskunnalle. Vielä 50 vuotta sitten hevonen korvasi konevoiman maaseudulla ja oli välttämätön apuvoima useissa voimaa vaativissa töissä. Tänä päivänä

hevostalous on meillä sekä elinkeino- että harrastustoimintaa. Alan suosio on ollut jo pitkään nousuvoittoinen. Vuoden 2007 lopun tietojen mukaan Suomessa on yhteensä yli 70 000 hevosta. Alaan perehtymätönkin ymmärtää, että 70 000 elollisen käyskentelystä syntyy lantaa. Ja sitä syntyy paljon.

Suomessa harjoitettava hevostalous on hyvin monipuolista. Se antaa lähes 20 000 ihmisille mielekkään ja haastavan työn ja elinkeinon. Hevostaloudella ja -harrastuksella on myös positiivisia aluetaloudellisia, ympäristöllisiä ja sosiaalisia vaikutuksia. Hevostalouden eri muodoilla on merkittävä rooli maaseudun yritystoiminnassa. Hevosharrastus on myös merkittävää

nuorisotyötä. Yhteiskunnan tehtävänä on pyrkiä kaikin tavoin mahdollistamaan hevosalan suotuisa kehitys.

On selvää, että hevostaloudesta voi aiheutua haitallisia ympäristövaikutuksia pinta- ja pohjavesiin, ilmaan sekä ympäristön asukkaille etenkin, jos hevosenpito ei ole asianmukaista. Toisaalta hevostaloudella on myönteisiä vaikutuksia maiseman elävöittäjänä ja luonnon monimuotoisuuden edistäjänä.

Hyvät kuulijat,

Viime aikoina hevostaloudesta käyty keskustelu kulminoituu kysymykseen hevosenlannan polttamisesta. Minulta asiaa kysytään viikoittain – toisinaan jopa päivittäin. Miksi Suomessa lannanpolttaminen on kielletty? Miksi se taas toisessa EU-maassa, Ruotsissa on sallittua? Onko Suomen tulkinta EU:n jätteenpolttodirektiivistä väärä?

Haluan nyt kerralla tehdä selväksi, että Suomessa lainsäädäntö mahdollistaa hevosenlannan polttamisen. Lanta luokitellaan eläimestä peräisin olevaksi, jätedirektiivin tarkoittamaksi jätteeksi. Jätteen hyödyntämiseen polttamalla sovelletaan jätteenpolttolain asetusta, jolla EU:n on jätteenpolttodirektiivi saatettiin osaksi kansallista lainsäädäntöä. Lantaa siis saa hyödyntää polttamalla

kuten muutakin jätettä. Hyödynnettäessä on kuitenkin noudatettava jätteenpoltosta annettua asetusta.

Kuluvan vuoden aikana unionissa on uudistettu teollisuuden päästöjä koskevaa direktiiviä. Tässä yhteydessä Suomi esitti toistuvasti kantanaan, ettei jätteenpolton vaatimuksia tulisi ulottaa lantaan eikä muihin maataloudesta peräisin oleviin luonnonmukaisiin, vaarattomiin eläinperäisiin aineksiin. Olemme korostaneet, että järkevämpää olisi hyödyntää aines energiantuotannossa sellaisin menetelmin, joista ei aiheudu haittaa ihmisen terveydelle eikä ympäristölle.

Asian edistämistä ei jätetty neljän seinän sisälle erilaisiin työryhmiin, vaan keskiustelimme tilanteesta useaan otteeseen niin komission, EU:n puheenjohtajan kuin keskeisten jäsenmaidenkin kanssa. On sanottava, että muilla jäsenmailla asia ei ole ollut kovin korkealla tärkeyslistalla. Komissio puolestaan kerta toisensa jälkeen totesi tiukasti, että jätteenpolton soveltamisalaa ei avata. Suomen yritys ei siis onnistunut miltään osin.

Suomi tarvitsi ehdotukseen välttämättä myös tieteellistä näyttöä. Tästä syystä ympäristöministeriö ja Hippos ry rahoittivat VTT:n lannanpolttokokeen Työtehoseuran mittauslaboratoriossa. Mittaustulosten perusteella lannan pienpolton päästöt ylittävät useiden haitta-aineiden osalta jätteenpoltolle

asetut päästörajat. Syynä päästörajojen ylittymiseen on palamisen vaikea hallinta pienissä polttoyksiköissä. Tämä haaste koskee kaikkea pienpolttoa, ei vain lannanpolttoa.

Jätteenpoltto- ja rinnakkaispolttolaitokset ovat yleensä kooltaan huomattavasti suurempia kuin maatilakokoluokassa käytettävät kattilat ja ne on varustettu asianmukaisilla savukaasujen puhdistinlaitteilla. Tästä syystä lannan polttaminen näissä laitoksissa on myös mahdollista.

Joka tapauksessa mahdolliset kuvat ja kertomukset hevosenlannan polttamisesta jossain päin Suomenniemeä ovat totisinta totta. Se on täysin sallittua, kunhan kyseessä on asianmukaisesti luvitettu polttolaitos.

Hyvät kuulijat,

Entäs sitten kysymys jätteenpolttodirektiivin tulkinnasta. Tekevätkö suomalaiset kaiken aina hankalimman kautta?

Ympäristöministeriö on selvittänyt hevosenlannan polttamista muissa jäsenmaissa. Minunkin korviini on useampaan kertaan kantautunut varmana

pidettyä tietoa siitä, että muualla jätteenpolton tulkinta olisi Suomen tulkintaa väljempää. Suurin mielenkiintomme kohdistui selvityksessä Ruotsiin, Tanskaan, Saksaan, Sloveniaan, Italiaan, Itävaltaan ja Latviaan.

Latviassa, Sloveniassa ja Italiassa hevosenlantaa ei polteta, vaan ainesta käytetään lannoitteena tai biokaasun valmistuksessa. Saksassa, Tanskassa ja Itävallassa hevosenlannanpolttoa puolestaan koskevat jätteenpolton määräykset. Ruotsista saatuja tietoja pidimme osittain ristiriitaisina. Selvityksen lopputuloksena mistään maasta ei kuitenkaan saatu dokumentoitua tietoa säädöksestä tai tulkintaohjeesta, jonka mukaan lantaan ei sovellettaisi EU:n jätteenpolttosäädöksiä.

Kävimme asiasta myös komission pakeilla. Keskustelujen lopputulos oli ennakoidun mukainen: Suomen tulkinta ja Suomessa voimaan pannut säädökset ovat oikeita.

Hyvät kuulijat,

Kysymykseksi jääkin, mitä asialle aiotaan tehdä ja miten ongelma ratkaistaan.

Hevoslannan hyödyntämisen osalta kirvestä ei ole heitetty kaivoon.

Hevosalan toiminnan kasvu ei edes mahdollistasi laakereilla lepäämistä. Alaa

harjoitetaan enenevässä määrin muualla kuin perinteisen maatalouden yhteydessä. Tällöin peltoa on harvoin riittävästi lannan levitykseen. Pidänkin tärkeänä, että jatkossa hevos- ja kasvinviljelytilojen yhteistyötä tehostetaan.

Hevosenlannan lannoitekäyttöä on vaikeuttanut sen suuri kuivikepitoisuus. Haasteena on erityisesti puupohjaisen kuivikemateriaalin vaatima pitkä kompostoitumisaika ennen peltolevitystä. Vain harvoilla hevestiloilla on käytössään kompostointimenetelmänä lannan patterointi, joka kuitenkin on näistä menetelmistä yleisin. Rumpu- ja tuubikompostoinnin mahdollisuuksia tulee vielä selvittää enemmän. Esimerkiksi lannan kompostoiminen muovikalvon sisällä ei vaadi erityisiä maatalouskoneita tai muita kalliita

investointeja. Onnistuessaan menetelmää voitaisiin hyödyntää pienillä 1-3 hevosen talleilla lannan varastoinnissa, kompostoinnissa ja hyötykäytön tehostamisessa.

Hevoselanta sopii myös biokaasun tuottamiseen. Tänäpä myöhemmin saamme asiasta toivon mukaan myönteisiä uutisia (Matti Ruotsalaisen puhe seminaarissa).

Biokaasun tuotannon edistämistä tukevat myönteiset ympäristövaikutukset, sillä anaerobinen käsittely vähentää muun muassa lannan aiheuttamia päästöjä ja hajuhaittoja. Lisäksi se parantaa mahdollisuuksia ravinteiden

kierrätykseen, kun mädätysjäännös käytetään peltojen lannoitteeksi. Biokaasutuksessa ehkäpä suurimpana haasteena on pidettävä mittaluokkaa, sillä hevosenlannan hyödyntäminen biokaasulaitoksissa edellyttää sekä keskittyä keräilyä että biokaasulaitosten yleistymistä.

Eri mahdollisuuksia selvitetään maa- ja metsätalous- ja ympäristöministeriön rahoittamassa Hyötylanta -tutkimusohjelmassa, jonka toimikausi jatkuu ensi vuoden loppuun. Tähän mennessä projekti on edennyt hyvin ja uskallankin odottaa tilannetta konkreettisesti helpottavia esityksiä ja ratkaisuvaihtoehtoja. Nimitin viime keväänä ympäristöministeriöön myös biohajoavan jätteen energiahyödyntämistä selvittävän työryhmän. On välttämätöntä, että

kartoitamme synergiaedut eri ministeriöiden hallinnonalojen kesken, kuten myös lainsäädännön mahdolliset pullonkaulat.

Hevonen on upea eläin. Upeampaa saa hakea sellaista löytämättä. Toivon hyvän vuorovaikutuksen jatkuvan viranomaisten ja alan toimijoiden välillä. Päämäärä on jokaisella sama, vaikka valittavan usein asiaa joudutaankin tarkastelemaan eri näkökohdista. Näillä ajatuksilla haluan toivottaa jokaiselle antoisaa seminaaripäivää.